

Cirkulär ekonomi – risker och möjligheter

Allt fler aktörer i byggbranschen uttrycker att de är redo att ställa om till en mer cirkulär ekonomi, det vill säga att sträva efter att återanvända eller återvinna produkter och byggmaterial.

Till följd av ökade kostnader för omhändertagande av avfall försöker de flesta aktörer att minska mängden avfall. Att därutöver bättre ta vara på befintliga resurser bidrar även till minskade kostnader. Resurseffektivitet och ett cirkulärt tänkande är också en förutsättning för att uppfylla kundernas krav på hållbara lösningar. I dagsläget finns flertalet företag som erbjuder återvunna material och varor av olika slag, som exempelvis dörrar, fönster och tegel. Trots detta verkar få aktörer i praktiken använda återvunna eller begagnade material och varor. Detta kan kanske till viss del bero på regleringen avseende ansvar för fel i material i standardavtalen AB 04 och ABT 06.

I AB 04 regleras ett garantiansvar för entreprenören gentemot beställaren för fel i material eller varor som används i entreprenaden under en period om minst två år efter godkänd slutbesiktning. Detta ansvar gäller oavsett om materialet är nyproducerat, återanvänt eller återvunnet.

Garantiansvaret innebär att det presumeras att entreprenören ansvarar för uppkomna fel i entreprenaden till följd av bristfälligt material. För att inte entreprenören ska vara tvungen att avhjälpa ett fel i material eller vara måste denne visa att felet inte beror på entreprenören eller någon denne ansvarar för. Denna reglering är logisk eftersom entreprenören vanligtvis i sin tur erhållit en garanti från sin leverantör av varor i enlighet med ABM 07.

GARANTIANSVARET FÖR FEL i varor och material gäller i två år efter godkänd slutbesiktning om inte entreprenören har erhållit en mer omfattande garanti från sin leverantör, då denna garanti gäller. I kommentaren till AB 04 anges att garantiansvaret för material och varor som föreskrivits av beställaren innebär att entreprenören är ansvarig för fel som består i en avvikelse från *den normala beskaffenheten* av materialet eller varan. Att material eller vara ska

vara av normal beskaffenhet innebär att varan eller materialet ska vara av samma standard som andra varor eller material av samma typ. Frågan uppkommer då hur man ska bedöma varor som är begagnade eller återvunna och därför t ex kan ha en kortare livslängd än nyproducerade varor.

När återvinningsföretag säljer begagnat byggnadsmaterial i ”befintligt skick” saknas garanti från leverantören. Den riskfördelning som har gjorts i AB 04, med ABM 07 i åtanke, faller därmed när det gäller begagnade varor sålda i befintligt skick. Risken för att använda återvunna eller begagnade material eller varor läggs därmed helt på entreprenören, även för de fall beställaren önskat att sådant material skulle användas. Det ska här även beaktas att om entreprenören är ansvarig för fel, ansvarar denne också för skada på entreprenaden på grund av fel.

ATT HELA ANSVARET för de återvunna eller begagnade materialen eller varorna läggs på entreprenören minskar sannolikt incitamenten för dessa aktörer att aktivt söka sig till denna typ av produkt när det finns nyproducerade alternativ. En möjlighet att öka incitamenten till en mer cirkulär byggprocess vore att avtala om ett avsteg från AB 04 på så sätt att risken delas mellan parterna vid användning av begagnade varor som används på beställarens begäran där det inte är möjligt att få sedvanliga garantier från leverantören. Ett delat ansvar för riskerna med återvunna eller begagnade material och varor skulle kunna bli en sporre för entreprenörerna.

Det står klart att någonting behöver göras för att öka möjligheterna till en cirkulär ekonomi i byggbranschen. Ett aktuellt förslag till lagändring som bygger på EU-lagstiftning avsedd att träda i kraft i juli 2023 syftar till att möjliggöra att i högre grad beakta cirkuläritet (innefattande bland annat klimat och miljö) vid offentliga upphandlingar. Detta skulle skapa ökat

incitament för entreprenörer att inkorporera cirkuläritet i sina entreprenader och de entreprenörer som redan arbetar med dessa frågor kommer att få ett försprång.

UPPHANDLINGSMYNDIGHETEN HAR PÅ sin hemsida publicerat förslag på olika kriterier som kan användas av upphandlande myndigheter vid ombyggnad, renovering, tillbyggnad och rivning. Krav kan härvid t ex ställas på att entreprenören ska anlita certifierade miljöinventerare med kunskaper om återanvändning, återvinning och hantering av farligt avfall avseende fastigheter.

Det har konstaterats behov av någon form av kvalitetssäkring för att få in återvunna eller begagnade varor i upphandlingsförbandet. Att införa krav på certifiering riskerar dock att öka på kostnaderna för att använda begagnat eller återvunnet material.

Idag används avseende nyproducerat material och varor tjänsten Byggvarubedömningen (www.byggvarubedomningen.se). Alla produkter bedöms utifrån dess kemiska innehåll med utgångspunkt från vissa miljö- och hälsoskadliga egenskaper. Bedömningen har utökats till att avse produktens miljöpåverkan under livscykelns där utvalda aspekter under produktion-, användning- och rivningsfaserna beaktas. Måhända kan denna eller liknande tjänst utnyttjas för kvalitetssäkring.

Vi ser med spänning fram till hur marknadens parter kommer att gå tillväga för att lösa behovet av en omställning till hållbarhet och om förslaget till revidering av AB-kontrakten kommer att ta höjd för dessa frågor. ■

MARITA GRÖNDAHL

ADVOKAT
DELPHI ADVOKATBYRÅ